

Aktualitātes kaimiņos – politika, enerģētika, klimatneitralitāte Polijā

Avoti: Polijas informācijas vietnes, LMĪA Konfederācija

Jau ilgāku laiku mēs apkopojam aktualitātes Latvijai svarīgākajās partnervalstīs, īpaši pievēršot uzmanību Ziemeļzemēm, Vācijai un Polijai. Šoreiz laiks Polijai. Īpaši tāpēc, ka Polija ir Eiropas Savienības austrumdaļas nozīmīgākais ekonomiskais un militārais spēks un mūsu tuvs sabiedrotais drošības jomā. Polija ļoti strauji virzās uz priekšu, piemēram, kodolenerģētikas jomā. Valsts ekonomiskā attīstība un iedzīvotāju labklājība kopumā ir redzama katram, kas ir viesojies šajā valstī. Uzmanību veltām Polija arī tāpēc, ka tā īsteno savu, visai neatkarīgu un pārliecinošu politiku no kā varētu mācīties mūsu valsts. Protams, kā visur - arī Polija cīnās ar problēmām, bet meklē un atrod veiksmīgus risinājumus...

Militārā un enerģētiskā drošība ir Polijas galvenās prioritātes, jo tā gatavojas 2025. gada janvārī uzņemt Eiropas prezidentūru pēc t.s. rotācijas principa. Valsts plāno sasniegt minētos mērķus, cenšoties veicināt kodolenerģētikas attīstību, sankcijas pret Krieviju un ES pievienošanās sarunas ar Ukrainu. Arī iekšpolitiski Polijas valdība risina enerģētikas problēmas, pagarinot elektroenerģijas cenu iesaldēšanu mājsaimniecībām un modernizējot elektrotīklu. Enerģētikas pārejas stratēģijas un ar tām saistītās izmaiņas tiesību aktos sola interesantu ieskatu.

Turpmākajās nedēļās gaidāmie notikumi

- **ES Padomes prezidentūra** - 2025. gada 1. janvārī Polija pārņems ES Padomes prezidentūru. "Mūsu galvenais vēstījums ir drošība septiņos galvenajos virzienos: militārajā, enerģētikas, pārtikas, ekonomikas, veselības, informācijas un civilajā drošībā," sacīja viena no Polijas vadošajiem dienas laikrakstiem *Rzeczpospolita*, Eiropas lietu ministra vietniece Magdalena Sobkovejka-Čarnecka. Polijas prioritātes ir finansējuma nodrošināšana valsts austrumu robežas stiprināšanai un vēl vienas sankciju paketes noteikšana Krievijai. Polija vēlas arī uzsākt Eiropas Savienības paplašināšanas sarunas ar Ukrainu. Attiecībā uz

enerģētiku Polija cenšas panākt, lai kodolenerģija tiktu klasificēta kā videi nekaitīgs enerģijas avots, tā ziņo laikraksts.

- **Elektroenerģijas cenas** - Polijas valdība ir apstiprinājusi likumprojektu, kas paredz pagarināt elektroenerģijas cenu iesaldēšanu mājsaimniecībām līdz 2025. gadam, pagarinot cenu ierobežojumu 500 zlotu (114,92 euro) apmērā par megavatstundu (MWh). Sākotnēji šī iesaldēšana bija paredzēta arī uzņēmumiem. Premjerministrs Donalds Tusks sacīja, ka tā ir nepieciešama, lai nodrošinātu ekonomikas konkurētspēju, ņemot vērā, ka nākamais ASV prezidents Donalds Tramps varētu paaugstināt enerģijas cenas, īstenojot fosilo kurināmo atbalstošu politiku. Tomēr Varšavas valdības apstiprinātais likumprojekts izbeigs cenu iesaldēšanu uzņēmumiem, pašvaldībām un slimnīcām. Polijai, kurai ir piemērota ES pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra, iesaldēšana izmaksās 5,5 miljardus zlotu (1,3 miljardus eiro). Kritiķi apgalvo, ka ar šo politiku netiek risinātas strukturālās problēmas enerģētikas nozarē un ka tā attur no ieguldījumiem efektīvākās energosistēmās. Likumprojektu jau ir apstiprinājis Polijas parlamenta apakšpalāta Seims. Pēc tam tas tiks iesniegts apstiprināšanai Senātā, un, lai tas kļūtu par likumu, to parakstīs prezidents Andžejs Duda.
- **Vēja enerģija** - Polijas premjerministra vietnieks un valdošās koalīcijas locekle Polijas Tautas partijas (*PSL*) vadītājs Vladislavs Kostīņaks-Kamišs paziņoja, ka viņa partija iesniegs priekšlikumu samazināt minimālo attālumu starp jaunām vēja turbīnām un dzīvojamām ēkām no 700 līdz 500 metriem, lai atvieglotu sauszemes projektu īstenošanu. Atsevišķi Klimata ministrija strādā pie līdzīga risinājuma un vēlas, lai valdība to pieņem līdz gada beigām. Valdošā koalīcija jau vienreiz mēģināja mīkstināt noteikumus, bet pēc asa strīda no projekta atteicās.

Pagājušā mēneša kopsavilkums

- **Kodolenerģijas finansēšana** - sāk veidoties plāni Polijas pirmās atomelektrostacijas būvniecības finansēšanai Baltijas jūras piekrastē. No 2025. līdz 2030. gadam 30 % no plānotajām izmaksām - 60,2 miljardi zlotu (13,9 miljardi eiro) - tiks segtas no valsts kases, bet pārējo daļu segs ārvalstu aizdevumi. Sākotnējo interesi par atbalsta sniegšanu ir

izrādījusi ASV Eksporta un importa banka (70 miljoni zlotu/16,2 miljoni eiro) un ASV Starptautiskā attīstības finanšu korporācija (4 miljardi zlotu/950 miljoni eiro). Tikmēr Westinghouse, ASV uzņēmums, kuru Polija ir izvēlējusies par savu starptautisko partneri projektā, iesniedza pirmos pasūtījumus Polijas piegādātājiem.

- **Polija un Japāna** ir parakstījušas saprašanās memorandu par sadarbību kodolenerģijas attīstības jomā, galveno uzmanību pievēršot prasmju pilnveidošanai, tehnoloģiju apmaiņai un sabiedrības izglītošanai par kodoldrošību. Tomēr šis nolīgums neparedz Japānas tiešu iesaistīšanos atomelektrostacijas būvniecībā.
- Polijas valsts enerģētikas gigants **Orlen ir saņēmis 800 miljonu eiro aizdevumu** no Eiropas Investīciju bankas (EIB), lai modernizētu elektroenerģijas sadales tīklus, galveno uzmanību pievēršot atjaunojamās enerģijas pieslēgumu paplašināšanai un viedo tīklu tehnoloģiju integrēšanai valsts ziemeļos un centrā. Trīs gadu laikā izmaksājamo līdzekļu mērķis ir risināt tādas problēmas kā tīkla pārslodze, ko izraisa straujais atjaunojamo energoresursu mikroinstalāciju pieaugums, kas 2023. gadā pārsniegs 11,3 GW. Šie uzlabojumi uzlabos energoapgādes drošību un atbalstīs izklaidēto ražošanu, norāda uzņēmums.
- **Akumulatori** - Zviedrijas bateriju ražotājs *Northvolt* ir paziņojis par enerģijas akumulatoru izstrādes un ražošanas biznesa slēgšanu Polijā un Zviedrijā pēc nesen ASV iesniegtās 11. nodaļas bankrota procedūras pieteikuma. Šī rīcība izraisīs darbavietu zaudēšanu rūpnīcās Gdaņskā, Polijā, un Zviedrijā, lai gan *Northvolt* plāno saglabāt savu Biznesa mērogošanas centru Gdaņskā. Pēdējos gados Polija ir kļuvusi par Eiropas litija jonu bateriju ražošanas centru. Tomēr **šī strauji augošā nozare saskaras ar problēmām, kas saistītas ar elektrisko transportlīdzekļu pieprasījuma samazināšanos Eiropā**, sīvu konkurenci no Āzijas un ES regulējumu, kas, iespējams, padarīs Polijā ražotās baterijas mazāk pievilcīgas ekoloģiski domājošiem patērētājiem un akcionāriem, jo valsts elektroenerģijas bilancē ir liels emisiju īpatsvars.
- **“Dunkelflaute”** - Novembra sākumā Polijā iestājās tā sauktā “dunkelflaute” - periods, kad vēja un saules gaismas ir maz vai tās nav vispār. Elektroenerģijas ražošana no atjaunojamajiem avotiem samazinājās līdz zemākajam līmenim šajā gadā, bet elektroenerģijas cenas un emisijas

strauji pieauga. Polijas tīkla operators PSE 6. novembrī otro reizi aicināja visas vienības, kurām ir pienākums piegādāt elektroenerģiju, palielināt ražošanu, tādējādi izvairoties no piegādes pārtraukumiem.